

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 29. marraskuuta 2021
(OR. en)

14212/21

LIMITE

COPEN 409
JAI 1280
CYBER 305
JAIEX 127
ENFOPOL 461
TELECOM 427
DATAPROTECT 265
EJUSTICE 101
MI 875
CODEC 1520

Toimielinten välinen asia:
2018/0108(COD)

ILMOITUS

Lähettäjä:	Puheenjohtajavaltio
Vastaanottaja:	Pysyvien edustajien komitea / Neuvosto
Asia:	Asetus sähköistä todistusaineistoa koskevista eurooppalaisista esittämis- ja säilyttämismääräyksistä – Tilanneselvitys

Valtuuskunnille toimitetaan liitteenä tilanneselvitys sähköistä todistusaineistoa koskevista eurooppalaisista esittämis- ja säilyttämismääräyksistä annetun asetusehdotuksen käsittelystä.

Johdanto

Puheenjohtajavaltio Slovenia on toimikautensa alusta lähtien pyrkinyt voimallisesti edistymään asiassa edellisen puheenjohtajavaltion Portugalin toimien pohjalta. Kybertoimintaympäristön kasvavan merkityksen vuoksi on erittäin tärkeää luoda tehokas ja luotettava mekanismi, joka tarjoaa selkeät rakenteet ja suojatoimet sähköisen todistusaineiston hankkimista varten. Tämä palvelisi kaikkia sidosryhmiä, kuten lainvalvonta- ja oikeusviranomaisia, palveluntarjoajia sekä henkilöitä, joihin aineistojen siirto vaikuttaa. Tämä on olennaisen tärkeää myös unionin kumppanimaiden kanssa tehtävän yhteistyön toimivuuden kannalta.

Asian käsittelyä varten järjestettiin neljäs poliittinen kolmikantakokous 9. heinäkuuta. Lainsäätäjät panivat merkille saavutetun edistymisen ja käsittelivät joitakin keskeisiä avoimia kysymyksiä, joista ei kuitenkaan päästy yhteisymmärrykseen. Käsittelyissä päätettiin keskittyä asetusehdotuksessa määriteltyyn ilmoitusjärjestelmään, sillä se on keskeinen tekijä, jolla voidaan varmistaa sekä välineen tehokkuus että perusoikeuksien suojeleminen. Lainsäätäjät olivat myös yhtä mieltä siitä, että asianmukaista ilmoitusjärjestelmää koskeva kompromissi voitaisiin saavuttaa vain osana laajempaa pakettia, johon sisältyy muita ilmoitusjärjestelmään liittyviä tärkeitä kysymyksiä, kuten säännöt, joissa määritellään esittämismääräyksen toimeenpanosta kieltäytymisen perusteiden soveltaminen ja seuraukset, sekä säännöt, jotka koskevat käyttäjätietoja ja sen henkilön käytettävissä olevia oikeussuojakeinoja, jonka tietoja esittämismääräyksellä pyydetään.

Euroopan parlamentin kanssa käytävien neuvottelujen kehys

Koska tarpeesta löytää ilmoitusjärjestelmää koskeva kompromissipaketti vallitsee yksimielisyys mutta lainsäätäjien kannat poikkeavat huomattavasti toisistaan asiaan liittyvissä kysymyksissä, puheenjohtajavaltio on koko toimikautensa ajan käynyt jäsenvaltioiden panostuksen pohjalta teknisiä keskusteluja parlamentin neuvotteluryhmän kanssa. Rikosoikeusyhteistyöryhmälle on tiedotettu säännöllisesti edistymisestä ja parlamentin kanssa käsitellyistä kysymyksistä.

Rikosoikeusyhteistyöryhmässä käytyjen keskustelujen myötä neuvostossa on päästy yhteisymmärrykseen neuvottelumahdollisuuksista ja ilmoitusjärjestelmää koskevan laajemman paketin kriittisistä rajoista. Puheenjohtajavaltion jatkuvat ponnistelut ovat siten vahvistaneet huomattavasti neuvoston neuvotteluasemaa.

Parlamentin kanssa on käyty keskusteluja erittäin hyvässä keskinäisen kunnioituksen ja luottamuksen ilmapiirissä, ja neuvotteluryhmillä ovat niiden ansiosta kyenneet entistä paremmin ymmärtämään toistensa kantoja ja edistymään mahdollisen kompromissipaketin keskeisten rakenteiden määrittelyssä. Tavoitteena olevan kompromissipaketin pääkohdista ei kuitenkaan ole päästy yhteisymmärrykseen.

Asiasisältö

Neuvottelujen suurin haaste liittyy tarpeeseen löytää – keskinäisen luottamuksen periaate täysimääräisesti huomioon ottaen – tasapainoinen tapa varmistaa sekä tehokas mekanismi sähköisen todistusaineiston hankkimiseksi rikosasioissa että niiden henkilöiden perusoikeuksien turvaaminen, joita koskevia tietoja pyydetään. Molemmat lainsäätäjät ovat periaatteessa yhtä mieltä tästä tarpeesta. Tällaisen tasapainottamisen osalta keskeistä on ollut keskustelu eri tietoluokkia koskevasta asianmukaisesta ilmoitusjärjestelmästä ja siihen läheisesti liittyvästä kysymyksestä, joka koskee kieltäytymisperusteita.

Ilmoitusmenettelyjen osalta lainsäätäjien näkemykset poikkeavat eniten sen suhteen, millainen on säilyttämis- tai esittämismääräyksiä koskeviin menettelyihin osallistuvien valtioiden rooli.

Neuvosto perustaa kantansa keskinäisen luottamuksen periaatteeseen ja kybertointaympäristössä sovellettaviin sääntöihin ja katsoo, että määräyksen antavalla valtiolla tulisi olla päävastuu oikeudenmukaisen menettelyn varmistamisesta ja kaikkien sellaisten henkilöiden perusoikeuksien turvaamisesta, joiden tietoja on pyydetty määräyksellä. Yleisnäkemys sisältää tätä koskevat yksityiskohtaiset säännöt. Parlamentti haluaa kuitenkin antaa täytäntöönpanevalle tai toimeenpanevalle valtiolle merkittävät valtuudet valvoa kaikkia määräyksiä, jotka on osoitettu palveluntarjoajalle, joka itse tai jonka laillinen edustaja sijaitsee sen alueella.

Suuri enemmistö jäsenvaltioista ei voi hyväksyä tällaista järjestelmää. Ensinnäkin yleinen ilmoitusvelvollisuus aiheuttaisi täytäntöönpanevalla tai toimeenpanevalla valtiolle hallitsemattoman hallinnollisen taakan, koska kyseisen valtion todennäköisesti olisi käytännössä arvioitava jokainen määräys, joka on osoitettu sen alueella sijaitsevalle palveluntarjoajalle tai sen lailliselle edustajalle. Toiseksi tällainen järjestelmä ei ottaisi huomioon digitaalisen viestinnän ja kyberavaruuden ominaispiirteitä, jotka poikkeavat hyvin paljon perinteisiin keskinäisen oikeusavun välineisiin liittyvästä ympäristöstä. Kolmanneksi parlamentin ehdottamat säännöt voisivat johtaa siihen, että asetus olisi joissakin tapauksissa tehottomampi kuin nykyiset välineet ja toimenpiteet, kuten nykyiset järjestelmät, jotka koskevat vapaaehtoista yhteistyötä kolmansien maiden palveluntarjoajien kanssa. Asetuksen lisäarvo olisi tällöin erittäin vähäinen.

Neuvosto on kuitenkin hyväksynyt parlamentin pyynnöt ja tarjoutunut tekemään tiettyjä myönnytyksiä, mikä merkitsisi käytännössä sitä, että täytäntöönpanevalla tai toimeenpanevalla valtiolla olisi – määräyksen antaneessa valtiossa jo taatun suojelun lisäksi – paremmat mahdollisuudet suojata asianomaisten henkilöiden perusoikeuksia tietyissä olosuhteissa. Parlamentti on kuitenkin pitänyt näitä myönnytyksiä riittämättöminä.

Muita alustavaan kompromissipakettiin sisältyviä avoimia kysymyksiä, joiden osalta puheenjohtajavaltio uskoo, että ratkaisuja voitaisiin viime kädessä löytää osana yleistä kompromissia, ovat muun muassa seuraavat:

- luettelo kieltäytymisperusteista, joihin parlamentti haluaa lisätä uusia perusteita neuvoston ehdottamien lisäksi;
- oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden sisältö määräyksen antavassa valtiossa ja täytäntöönpanevassa tai toimeenpanevassa valtiossa;
- henkilön oikeus saada tieto siitä, että häntä koskevia tietoja koskeva pyyntö on annettu ja tiedot on saatu, ja oikeuden sisältö erityisesti siltä osin, missä menettelyn vaiheessa oikeus muodostuisi.

Lopuksi

Puheenjohtajavaltio toteaa, että neuvosto on sopimukseen pääsemiseksi tarjoutunut tekemään parlamentille merkittäviä myönnytyksiä mutta korostaa kuitenkin joitakin yleisnäkemyksen pääpiirteitä, erityisesti niin sanottua asuinpaikkaperustetta, jolla varmistettaisiin, että täytäntöönpanevaa tai toimeenpanevaa valtiota koskeva ilmoitus ei ole tarpeen silloin, kun henkilö, jonka tietoja pyydetään, asuu määräyksen antavan valtion alueella. Parlamentti ei ole toistaiseksi pitänyt näitä myönnytyksiä riittävinä.

Parlamentin tarjoamista myönnytyksistä huolimatta puheenjohtajavaltio katsoo, että asia on erittäin tärkeä ja molempien osapuolten on jatkettava ponnisteluja päästäkseen siitä kompromissiin.

Kompromissin tuloksena ei kuitenkaan saa olla epätasapainoinen ja tehoton väline, joka rajoittaisi huomattavasti jäsenvaltioiden keskinäisen luottamuksen periaatteen käytännön soveltamista tällä alalla. Puheenjohtajavaltion arvion mukaan näin tapahtuisi, jos tietyt parlamentin ehdotukset sisällytettäisiin asetuksen lopulliseen tekstiin.

On olennaisen tärkeää, että asetus hyväksytään ja pannaan täytäntöön lähitulevaisuudessa.

Puheenjohtajavaltio uskoo, että tämä on yhä mahdollista, jos lainsäätäjät etsivät edelleen tehokkaita ratkaisuja kaikkiin avoimiin kysymyksiin yhteistyön hengessä, joka on tähän saakka vallinnut neuvottelujen aikana.
